

WWF *for a living planet*

WWF Suomi

Lintulahdenkatu 10

00500 HELSINKI

wwf.fi

info@wwf.fi

puh. 09 7740 100

Vastaanottaja:

Valtiovarainministeriön 11.6.2012 asettama puolustuskäytöstä vapautuvien Helsingin edustan saarten tulevaa käyttöä selvittävä työryhmä.

Työryhmän puheenjohtaja, budjettineuvos Helena Tarkka valtiovarainministeriö ja sihteeri, erityisasiantuntija Pauliina Pekonen valtiovarainministeriö

ASIA: Esitys Vallisaaren, Kuninkaansaaren ja Kuivasaaren luonto- ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi

Helsingin edustalla sijaitseville Vallisaarelle, Kuninkaansaarelle ja Kuivasaarelle ollaan pohtimassa uutta käyttöä ja omistajaa. Tällä hetkellä ne ovat Puolustusvoimien käyttöön vuokrattuina. Vallisaari ja Kuninkaansaari ovat Metsähallituksen hallinnassa ja Kuivasaaren maa-alue sekä saarien kiinteistö- ja linnakeomaisuus ovat Senaattikiinteistöjen hallinnassa. Valtiovarainministeriö on asettanut näiden puolustuskäytöstä vapautuvien saarten tulevaa käyttöä selvittävän työryhmän, joka valmistelea vuoden 2012 aikana ehdotuksen saarten käytöstä.

Vallisaarella ja Kuninkaansaarella on valtakunnallisesti merkittäviä luontoarvoja. Yhdessä Santahaminan kanssa nämä muodostavat erittäin merkittävän luontokokonaisuuden. Nämä arvot kuvataan tarkemmin Metsähallituksen sarjassa C 46 ilmestyneessä Vallisaaren ja Kuninkaansaaren alueen hoitosuunnitelma -julkaisussa. Hoitosuunnitelma käsittää ensimmäisen vaiheen kiireellisimmät hoitotoimet, jotka tulisi toteuttaa viiden vuoden sisällä. Suunnitelman lähtökohdiana on saarien säilyminen suljettuina ja niille kohdistuu ainoastaan tarkasti rajattua virkistystoimintaa.

Alueella tavataan monia luontodirektiivin mukaisia luontotyyppisiä ja lajeja. Lajien joukossa on paljon uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja sekä suuri joukko maassamme taantuneita tai pääkaupunkiseudulla harvoin tavattavia lajeja. Alueelta on tähän mennessä tavattu kaikkiaan 76 uhanalaista, silmälläpidettävää tai luontodirektiivin liitteiden II-, IV- ja V lajia. Saaret lukeutuvat kasvistollisesti Helsingin monimuotoisimpien alueiden joukkoon. Useat eliölajiryhmät vaativat kuitenkin inventointeja tai lisäselvityksiä ennen hoidon aloittamista.

Näiden luontoarvojen riittävä turvaaminen on vähimmäistoimenpide, joka tulee toteuttaa riippumatta siitä mikä alueen tulevan hallinnan ja käytön suunnittelu- ja toteutusvastuu on. Hoitotoimenpiteisiin kuuluu luonnonhoitotoimia perinnemaiseman avaamiseksi ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakenteiden esille tuomiseksi sekä linnoitusketojen ja -niittyjen että kallioketojen säilyttämiseksi ja umpeenkasvun estämiseksi. Tulevassa vuoden 2016 Uudenmaan maakuntakaavassa saaria on käsitelty toistaiseksi lähinnä historiallisesti näkökulmasta, vaikka valtakunnallisesti merkittävien luontoarvojen tunnistaminen olisi kaavan yhteydessä keskeisen tärkeää.

Saarilla on useita aluetta koskevia valtakunnallisia käyttötavoitteita. Alue on osa valtakunnallisesti merkittävää Suomenlinna–Vallisaari–Kuninkaansaari -maisema-alueita.

Vallisaari kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Suomenlinna ja ympäröivät linnoitussaaret – rakennettuun kulttuuriympäristöön. Alue kuuluu myös ehdotukseen merellisen Helsingin kansallismaisemasta. Suomenlinnan Suunnittelualue sisältyy Suomenlinnan UNESCO:n maailmanperintöalueen suojavyöhykkeeseen. Alue muodostaa kansainvälisesti merkittävän linnoituskokonaisuuden, joka liittyy osana laajaan Suomenlahden meripuolustusjärjestelmään. Vallisaaren pohjoisrannalla sijaitsevat rakennukset kannattaa erottaa muusta maa-alueesta ja Senaattikiinteistöt voi ottaa rakennukset käyttöön.

Kulttuurihistoriallisesti ja arkeologisesti arvokkaiden kohteiden hoitoon on osoitettava valtiollista rahoitusta ja Museoviraston on osallistuttava asiantuntemuksellaan kohteiden erityispiirteiden säilyttämiseen. Opetusministeriön rahoittama Suomenlinnan hoitokunnan kaltainen kulttuuriperinnön vaalimiseen erikoistunut taho voisi ottaa nämä hoidettavakseen.

Ohjattu luontomatkailu sekä virkistyskäytön hallittu kehittäminen olisi kestävä vaihtoehto saarten käytölle. Alueet soveltuvat hallittuun ja rajattuun virkistyskäyttöön, mutta eivät vapaaseen jokamiehen oikeudella tapahtuvaan virkistyskäyttöön.

Tämä tilanne edellyttäisi, että alueen virkistyskäyttö ohjattaisiin saarten olemassa oleville vanhoille tiepohjille. Myös opastetut retket olisivat yksi hyvä keino lisätä saarten kestävästä käytöstä. Pelkkä ohjeistus ja kehotukset reiteillä pysymisestä eivät välttämättä riitä estämään luonnon haitallista kulumista. Matkailun kehittäminen yrityksiä puitteissa kestävästi voisi olla mahdollista, mutta tarkkoihin reunaehtoihin ja toiminnan rajoituksiin sitoutuminen on erittäin tärkeää.

Saarten maa-alueet tulee säilyttää, tai siltä osin kuin eivät vielä ole, siirtää Metsähallituksen luontopalveluiden hallintaan. Rakennusten hallinta tulee säilyttää Senaattikiinteistöllä. Hallintolain mukaan luonnoltaan ja kulttuuriarvoiltaan arvokasta kohdetta ei saa luovuttaa valtion ulkopuoliselle taholle.

Allekirjoittaneet luonnonsuojelujärjestöt esittävät Vallisaaren, Kuninkaansaaren ja Kuivasaaren luonto- ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi seuraavia toimenpiteitä, joilla saarten monimuotoisuus turvataan ja virkistyskäyttöä kehitetään kestävästi:

- 1) Keskeiset osat perustetaan mahdollisimman pikaisesti luonnonsuojelulain mukaisiksi luonnonsuojelualueiksi.
- 2) Alueet tulee jättää valtion omistukseen ja Metsähallituksen luontopalveluiden hallintaan.
- 3) Vallisaaresta erotetaan rakennettu pohjoisranta muusta saaresta, jolloin Senaattikiinteistöt voi ottaa rakennukset käyttöön.
- 4) Lisärakentamista ei saarille tule sallia, lukuun ottamatta mahdollista täydennysrakentamista Vallisaaren pohjoisrannalle.
- 5) Luontoarvojen riittävä turvaaminen on taattava riippumatta siitä mikä alueen tulevan hallinnan ja käytön suunnittelu- ja toteutusvastuu on.
- 6) Työryhmän tulee tehdä arvio ja esitys kulttuuriarvojen luokittelusta ja arvojen turvaamisen keinoista.
- 7) Alueiden kulttuurihistoriallisesti merkittävien arvojen turvaamiseksi tarvitaan opetusministeriön rahoitusta ja Museoviraston asiantuntemusta.
- 8) Alueen virkistyskäyttö tulee olla rajattua ja ohjattua. Vapaaseen virkistyskäyttöön saaria ei saa avata.
- 9) Valtiovarainministeriön asettaman työryhmän tulee teettää riittävät asiantuntijaselvitykset saarten luontoarvojen turvaamisen keinoista.
- 10) Tulee selvittää mahdollisuudet laajentaa Suomenlinnan maailmanperintökohdetta Vallisaari – Kuninkaansaari alueella, jolloin syntyvällä kokonaisuudella olisi huomattavaa merkitystä sekä kulttuuri- että luonnonperinnön suojelun kannalta.

Toivomme, että valtiovarainministeriön asettama työryhmä huomioi nämä luonnonsuojelujärjestöjen esittämät näkökulmat laatiessaan suunnitelmia näiden luonnoltaan ja kulttuurihistorialtaan arvokkaiden saarten tulevaisuudesta.

Helsingissä 31.10.2012

Jari Luukkonen
suojelujohtaja
WWF Suomi

Panu Kunttu
metsäasiantuntija
WWF Suomi

Risto Sulkava
puheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliitto

Pertti Sundqvist
puheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri

Tapani Veistola
luonnonsuojeluasiantuntija
Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri

Sirkku Manninen
puheenjohtaja
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys

Teemu Lehtiniemi
suojelu- ja tutkimusjohtaja
BirdLife Suomi

Leo Stranius
pääsihteeri
Luonto-Liitto

Petro Pynnönen
toiminnanjohtaja
Luonto-Liiton Uudenmaan piiri

Lisätiedot: WWF Suomen metsäasiantuntija Panu Kunttu, p. 050 305 5086, panu.kunttu@wwf.fi
ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin suojeluasiantuntija Keijo Savola, p. 045 652 1974, keijo.savola@sll.fi